

KISS ZOLTÁN^{1,2}, BOGNÁR JÓZSEF^{2,3}, CSÁKI ISTVÁN^{2,4}

UTÁNPÓTLÁSKORÚ LABDARÚGÓK TEHETSÉGGONDOZÁSA: A KÖRNYEZET SZEREPE AZ AKADÉMIAI FEJLESZTÉSBEN

TALENT MANAGEMENT FOR YOUTH FOOTBALL PLAYERS: THE ROLE OF THE ENVIRONMENT IN ACADEMIC DEVELOPMENT

¹Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia, Felcsút

²Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport, Eger

³Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sporttudományi Intézet, Eger

⁴Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, Budapest

Absztrakt

A labdarúgó-akadémiák tehetséggondozó rendszerében a sportszakmai tevékenységeken túl szisztematikus nevelői hatások is érik a fiatal sportolókat (Bognár és Csáki, 2020). A sportkörnyezet komplexen járul hozzá a sportolói személyiség és jellem alakulásához és egyúttal a sikeres sportolói karrier támogatásához (Kiss és mtsai., 2019). Az utánpótlás-nevelés folyamatában az edzők és szülők szerepe kiemelt jelentőségű egyrészt a fiatalok sportolási szokásainak megalapozásában, másrészt a folyamatos fejlődés biztosításában (Kiss és mtsai., 2021). Az Athletic Talent Development Environment modell a személyi környezetet, a szervezeti támogatást és a tágabb külső környezet szerepét emeli ki a sportolók fejlesztésében, valamint a tehetséggondozásban (Henriksen, Stambulova és Roessler, 2010). Mindezek alapján a kutatás célja a labdarúgóutánpótlás-nevelés sikerességét befolyásoló külső tényezők jelentőségét bemutatni a hazai akadémiák edzőinek, szülőinek és labdarúgóinak oldaláról.

A mintát a hazai labdarúgó-akadémiákon dolgozó edzők (n = 79), labdarúgók (n = 449) és szülei (n = 317) alkották. A kutatás kérdőíves vizsgálatában a válaszadók egyetértésüket fejezik ki azokkal állításokkal kapcsolatban (Likert skála 1–4), melyek a külső befolyásoló tényezőkre irányultak a fiatal labdarúgók tehetségének fejlesztésében,

kibontakoztatásában és a beválásban. Leíró statisztika mellett varianciaanalízist alkalmaztunk az edzők, szülők és labdarúgók véleménye közötti különbségek bemutatására ($p < 0,05$).

Megállapítható, hogy az edzők, a szülők és a sportolók az edző motivációs bázisát ($M = 3,68 \pm 0,51$), az edző szakmai tudását ($M = 3,67 \pm 0,52$), a szakmai stáb felkészültségét ($M = 3,66 \pm 0,52$), a sportoló életvitelét ($M = 3,59 \pm 0,60$), a család pszichés és erkölcsi támogatását ($M = 3,55 \pm 0,61$; $M = 3,55 \pm 0,60$) értékelték a legfontosabb tényezőknél. Ugyanakkor a válaszadóktól kifejezetten alacsony értékeket kapott a család kulturális támogatása ($M = 2,40 \pm 0,858$) és a menedzser ($M = 2,59 \pm 0,87$). A sportolók alacsonyabb jelentőséget tulajdonítottak az edző motivációs bázisának ($F = 18,125$; $p = 0,000$), pedagógiai tudásának ($F = 40,167$; $p = 0,000$), pszichológiai felkészültségének ($F = 32,236$; $p = 0,000$), az edző erkölcsi magatartásának ($F = 47,680$; $p = 0,000$) az edzőkhöz és szülőkhöz képest. A csapattársak teljesítményének a sportolók tulajdonítottak nagyobb jelentőséget, mint a szülők ($F = 4,911$; $p = 0,008$). A szülők szignifikánsan magasabb értékekkel jellemezték a képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredményt ($F = 38,096$; $p = 0,000$) és az iskolai tanulmányi eredményt ($F = 22,396$; $p = 0,000$), mint az edzők és a sportolók. Az edzők a menedzser szerepére vonatkozó ($F = 6,645$; $p = 0,001$) állítást kevésbé jelentős tényezőnek gondolták, mint a szülők és a sportolók.

A kutatás rávilágított arra, hogy az adottságok mellett a külső környezeti tényezőket érdemes komplexen tervezni, és a szülők, edzők és játékokok között elengedhetetlen a folyamatos együttműködés. Ezt érdemes a gyakorlatban hangsúlyozni, a sportszervezetek ez irányú tevékenységeit szakmailag és pedagógiailag támogatni. Egyértelmű, hogy további kutatások szükségesek a sporttehetség-gondozás külső környezeti lehetőségeinek és feladatainak feltárására és alkalmazására.

Kulcsszavak: labdarúgás, tehetséggondozás, sportakadémia, környezet

Abstract

In the talent development system of football academies, in addition to sporting activities, young athletes also benefit from systematic influences from educators (Bognár and Csáki, 2020). The sporting environment contributes to the development of the athlete's personality and character in a complex way, while supporting a successful career in sport (Kiss et al., 2019). The role of coaches and parents in the process of youth training is of paramount importance in both forming the foundations of sporting habits in young people and ensuring continuous development (Kiss et al., 2021). The Athletic Talent Development Environment model highlights the role of personal environment, organisational support

and the wider external environment in the development of athletes and talent development (Henriksen, Stambulova and Roessler, 2010).

Based on the above, the research aims to study the importance of external factors influencing the success of football training from the point of view of coaches, parents and athletes of Hungarian football academies.

The sample consisted of coaches (n=79), footballers (n=449) and their parents (n=317) at Hungarian football academies. In the survey questionnaire, respondents agreed with statements (Likert scale 1 to 4) that focused on external influencing factors in the development of young footballers' talent and in their becoming successful footballers later on. In addition to descriptive statistics, variance analysis was used to demonstrate differences between perceptions of coaches, parents and footballers ($p < 0.05$).

It can be concluded that coaches, parents and athletes rated the motivation techniques of the coach ($M=3.68 \pm 0.51$), the sports professional knowledge of the coach ($M=3.67 \pm 0.52$), the preparedness of the professional staff ($M=3.66 \pm 0.52$), the lifestyle of the athlete ($M=3.59 \pm 0.60$), and the psychological and moral support of the family ($M=3.55 \pm 0.61$; $M=3.55 \pm 0.60$) as the most important factors. However, respondents gave particularly low ratings to cultural support from the family ($M=2.40 \pm 0.858$) and the manager ($M=2.59 \pm 0.87$).

Athletes gave lower importance to the coaches' motivation techniques ($F=18.125$; $p=0.000$), pedagogy skills ($F=40.167$; $p=0.000$), knowledge of psychology ($F=32.236$; $p=0.000$), and moral behaviour ($F=47.680$; $p=0.000$) compared to the importance of the same factors attributed by coaches and parents. Teammates' performance was rated more highly by athletes than parents ($F=4.911$; $p=0.008$). Parents rated academic achievement reflecting the child's ability ($F=38.096$; $p=0.000$) and overall academic performance ($F=22.396$; $p=0.000$) significantly higher than coaches and athletes did. Coaches perceived the role of the manager ($F=6.645$; $p=0.001$) as less significant than parents and athletes did.

The study has shown that – in addition to the aptitudes – external environmental factors should be planned for in a complex way and that continuous cooperation between parents, coaches and athletes is essential. It is worth emphasising this in practice and providing professional and pedagogical support to sports organisations' activities in this area. It is clear that further research is needed to explore and apply the possibilities and tasks regarding external environment of sports talent development.

Key-words: football, talent development, sport academy system, environment

Bevezetés

A labdarúgás Magyarországon – mint a Föld legtöbb országában – komoly népszerűségnek örvend. Az elmúlt években a felnőtt magyar labdarúgó-válogatott teljesítménye közeledett a nemzetközi elit szintjéhez (Kiss et al., 2021). A magyar felnőtt labdarúgó nemzeti csapat kijutott a 2024-ben rendezett Európa-bajnokságra is. Ezt a sikert annak ellenére tudta elérni, hogy az európai topbajnokságokban nagyon kevés magyar labdarúgó található. Ahhoz, hogy ez az eredményesség a jövőben is fenntartható lehessen, és elérhető közelségbe kerüljön akár egy labdarúgó-világbajnokságon való szereplés, növelni kell a nemzetközi szinten is jegyzett klubcsapatokban szereplő labdarúgók arányát.

A tehetséggondozás struktúrájának fejlesztése jelentőségteljes hatást gyakorol a labdarúgás sikerességéhez szükséges képességek fejlesztésére és a beválás eredményességére (Vincze et al., 2011). Az akadémiai rendszer az elmúlt évtizedben a magyar labdarúgás-utánpótlás képzésének fontos sarokkövévé vált (Kiss et al., 2015).

Az utánpótláskorú labdarúgók fejlesztése összetett folyamat, melynek során a külső összetevőket is érdemes kiemeltként kezelni (Williams és Franks, 1998). A labdarúgó-akadémiák tehetséggondozó rendszerében a sportszakmai tevékenységeken túl szisztematikus nevelői hatások is érik a fiatal sportolókat (Bognár és Csáki, 2020). Az utánpótlás-nevelés folyamatában az edzők és szülők szerepe kiemelt jelentőségű egyrészt a fiatalok sportolási szokásainak megalapozásában, másrészt a folyamatos fejlődés biztosításában (Kiss et al., 2021). Néhány tanulmány megerősíti, hogy az akadémiai rendszerű tehetséggondozó intézményekben a környezeti és a személyi támogatás egyaránt hozzájárul a fiatal sportolók fejlődéséhez (Gangsø et al., 2021; Gesbert et al., 2021). Az Athletes Talent Development Environment (ATDE) modell a személyi környezet, a szervezeti támogatást és a tágabb külső környezet szerepét emeli ki a sportolók fejlesztésében, valamint a tehetséggondozásban. A struktúra középpontjában a jövőbeli élsportoló helyezkedik el, a modell egyéb összetevői két szinten (micro- és macroszinten) tagozódnak (Henriksen, Stambulova és Roessler, 2010).

A sportkörnyezet

A sportkörnyezet komplexen járul hozzá a sportolói személyiség és jellem alakulásához és egyúttal a sikeres sportolói karrier támogatásához (Kiss et al., 2019). Bognár és munkatársai (2009) jelentős tényezőként tekintenek arra a nézetre, hogy a tartós, kiemelkedő sporteredményeket a környezeti, szociális és személyes tényezők együtt határozzák. Stöckert (1999) arra az összefüggésre irányítja rá a figyelmet, hogy a környezeti hatások minden egyes gyerekben csak rá jellemzően nyilvánulnak meg, vagyis az azonos (nevelési) módszerek különbözőképpen gyakorolhatnak hatást az eltérő sajátosságokat birtokló gyerekek személyiségére. Szemes

és munkatársai (2017) vizsgálataik eredményei alapján megerősítik azt a szemléletet, hogy az évenkénti környezettel ellentétben a hosszú távú kiemelkedő eredmény egyik kritériuma a feladatorientált motivációs környezet. A magas szintű teljesítmény eléréséhez a genetikai adottságok önmagában nem elégségesek, a környezeti hatások is (edző, edzőkörnyezet, családi háttér, iskola) determinálják a teljesítményt (Baker és Horton, 2004).

Az ATDE-modell az ökológiai aspektus mellett kiemeli a tehetséggondozás hosszú távú stratégiájának a jelentőségét (Martindale et al., 2007). Nikander és munkatársai (2022) a modell legfőbb funkciójának azt tekintik, hogy a sportolók megfelelő támogatást kapjanak az utánpótlásból az élsportolók világába történő átmenethez. Ziya és munkatársai (2022) munkájukban a fiatal tehetséges labdarúgók fejlesztését segítő környezetet vizsgálták az Athlete Talent Development Environment (ATDE) modell alkalmazásával. A kapott eredmények azt mutatták, hogy leginkább a tehetség fejlődése (3.78), a tehetség érvényesülése (3.57) és a tehetség támogatása (3.34) faktorok élveznek elsőbbséget. Mivel a fejlődés elsődlegessége adott a tehetség környezetében, elmondható, hogy annak érdekében, hogy a klub biztosítsa a szükséges feltételeket a labdarúgó-tehetség fejlesztéséhez, a klubnak jobban kell összpontosítania a labdarúgó-sporttehetség fejlődésére, mint az érvényesülésre és a támogatásra. Több kutató a sportolói pályafutást befolyásoló tényezőként tekint a mikrokörnyezet olyan szereplőire, mint az edzők, a szülők és a kortársak (Côté, 1999; Wolfenden és Holt, 2005).

Az edzők szerepe

Napjainkra már Magyarországon is kiépült az akadémiai rendszer, az ott zajló folyamatokban kétségkívül fő szerep hárul az edzőkre, azonban a szakmai feladatok elvégzése mellett a fiatal labdarúgók sporton túli életét is fontos figyelemmel kísérniük, mivel ott is lehetőség nyílik az erkölcsi értékek közvetítésére, ami nem kizárólag a szülők, a tanárok és a nevelők feladata (Kiss et al., 2015). Számos publikáció hangsúlyozza, hogy az edzők követik a fiatal játékosaik iskolai teljesítményét, ami alátámasztja a szakmai területen átnyúló nevelői hatás fontosságát, ezzel is elősegítve a sportolók szociális készségeinek fejlődését (Aalberg és Saether, 2016; Larsen et al., 2012). Biróné (2011) véleménye is alátámasztja azt a nézetet, miszerint az edzői munka jellegzetességei közé sorolandó, hogy a sportágspecifikus ismeretek mellett a pedagógiai tudást sem nélkülözhetik az edzők a sikerességük érdekében.

Jowett és Cockerill (2003) több olimpiai sportág éremszerzőinek a véleményét elemezve megállapították, hogy a komoly nevelési módszereken alapuló edzői támogatás elősegíti a kiemelkedő teljesítmény elérését. Kiss és munkatársai (2019) vizsgálatukban egy hazai és egy határon túli labdarúgó-akadémia fiatal sportolóinak az edzői szerepekről vallott nézeteit gyűjtötték össze. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a hazai labdarúgók kevésbé viszonyulnak barátként és családtagként edzőikhez, mint a határon túli akadémisták. Varga

(2017) labdarúgóedzők véleményét elemzi a tanítványaikkal való kapcsolatukról. A kapott értékek alapján elmondja, hogy az edzők előnyben részesítik a sportteljesítmény növelését szolgáló tulajdonságokat az erkölcsi normákkal szemben. Budavári (2007) kiemeli, hogy az edzők által elmondott dicsérő szavak és a teljesítménnyel kapcsolatos vélemények nagy hatással vannak a fiatal sportolók sporttevékenység iránti elhivatottságára és motivációjára.

Az edzővel szemben támasztott követelmények közé sorolható a szakmai és a pedagógiai felkészültség magas szintű megléte. Az erkölcsi követelmény is helyet kap ebben a felsorolásban mint a pedagógiai munka intrinzik lényegét kifejező tartalmi összetevő. Az általános műveltség jelentőségét az edzők mint pedagógiai tevékenységet végző személyek nem tekinthetik magánügynek. A nyelvi műveltség egyrészt fontos a kommunikáció minősége végett, másrészt a példakép státusz is megköveteli a szofisztikált beszédet (Gombocz, 2008).

A család mint támogató közeg

Meylan és munkatársai (2010) vizsgálatának eredményei igazolják, miszerint külső tényezőként a család is szerepet játszik a tehetségek kibontakoztatásában. Bognár és munkatársai (2006) kiemelik a szülők szerepét a fiatal sportolók tehetségének fejlesztésében, jelentős tényezőként tekintenek a szülők által képviselt szemléletre, mely komoly hatással bír a gyerekeik akarati-érzelmi összetevőinek megszilárdítására. Révész (2023) megerősíti azt az álláspontot, hogy a családi háttér mint első nevelési szintér a külső környezeti összetevők kiemelkedő területe. A család erkölcsi és anyagi támogató magatartása és tevékenysége hozzájárul a sportban részt vevők számának emelkedéséhez (Coté, 1999). Bloom (1985) azt a megállapítást tette, hogy az élsportolók, zenészek és szobrászok családtagjai között gyakran voltak kimagasló teljesítmények, és magukat a szülőket is a munkához való kemény hozzáállás jellemezte. Kay (2004) művében azt a területet elemzi, hogy a család milyen mértékben van hatással a sportban való részvétel alapelveire. A családnak kiemelt szerepet tulajdonít a sportszocializációban is, különösen a sport gyakorlati támogatásában. A tanulmány további, a családok anyagi támogatásához köthető eredményei alapján elmondható, hogy az alacsonyabb bevétellel bíró családok gyermekei jóval kevesebb (4,8 óra/hét) időt töltenek sportolással, mint a közepes jövedelmű családok gyermekei (10,4 óra/hét). Tehetséges norvég kajakosokkal foglalkozó edző beszélt a szülői attitűdről Henriksen (2010) ATDE-modellt elemző kutatásában, melynek folyamán arról tett említést, hogy a szülők egy része gyakran kipróbálja a túrakajakokat, míg gyermekeik edzenek, ezzel is jelezve a sportág és a klub felé való elköteleződésüket.

A gyermek sporttevékenységéhez köthető szülői magatartásformák komoly befolyással bírnak a fiatal sportolók teljesítőképességére. Nem mindegy tehát, hogy a szülők milyen mértékben követik a sportoló gyerekük edzéseit és versenyeit, valamint milyen véleménnyel vannak az edző munkájáról (Mizsér, 2018). Csíkszentmihályi és munkatársai (2010) azt

tapasztalták, hogy a tehetségesnek számító fiatal egyének többsége ingergazdag családi környezetben nevelkedik. Genevois (2011) úgy gondolja, hogy a szülők tevékenysége a gyerekek sportolása tekintetében az idő előrehaladtával változik. Eleinte az erkölcsi támogatás a domináns (pl.: időt kell szánni a gyerek sportolására), majd később különösen a pubertáskorban a finansziális tényezők is előtérbe kerülnek, sportáganként eltérő mértékben.

Az iskola szerepe

A fiatal labdarúgók napirendjében – hasonlóan a nem sportoló tanulókéhoz – is helyet kap az iskolai oktatás, így az edzések és mérkőzések mellett az iskola megfelelő helyszín a sportolók erkölcsi összetevőinek egy magasabb szintre való emelésére, ami hozzájárul a sportolói eredményességhez (Kiss et al., 2021). Kozéki (1987) arra az összefüggésre mutat rá, hogy az oktatási intézmények is lehetőséget kínálnak a fiatalok teljesítményének megnyilvánulására. A tanulás során nyújtott teljesítmény is megköveteli a tanulóktól az erőfeszítést az adott feladatok végrehajtása folyamán, megadva a pillanatnyi egyéni érdektől (komfortzóna) való elszakadás esélyét. Csányi és Révész (2015) fontosnak tartják kiemelni, hogy a tehetséggondozás komplexitásával összefüggésben az iskolákban az oktatási és nevelési folyamatokon keresztül a gyerekek egy többtényezős személyiségfejlődésen mennek át, melynek részét képezik a pszichomotoros, kognitív és affektív szegmensek. Révész (2023) nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a testnevelésórák optimális esetben hozzájárulhatnak a tanulók képességeinek fejlesztése révén a sporttehetség-gondozás eredményességéhez. Géczi (2014) úgy gondolja, hogy a (testnevelő) tanárok és az edzők közötti kapcsolat elmélyülése javíthatja a fejlesztési folyamatok hatékonyságát. Henriksen (2010) tanulmányában svéd utánpótláskorú atléták edzője az interjú során nyilatkozott a tanulás és a sporttevékenység összekapcsolásáról. A kikérdezés során az edző elmondta, hogy a klub atlétikával foglalkozó középiskolával épített ki szoros kapcsolatot, így az ő sportolóik (akinek a napirendje lehetővé teszi) délelőtt az iskolában is részt vehetnek edzésen, míg az iskola tanulói este az egyesületben kaphatnak plusz-edzéslehetőséget, így segítve az iskolai tanulmányok és a sportolás összehangolását.

Biróné (2004) szerint a fiatal sportolók számára a pedagógiai folyamatban való részvétel a sportolás csak részben biztosítja, így az iskola mint sporton túli terület a személyiségfejlesztésen keresztül járulhat hozzá a tehetséggondozás sikerességéhez. Chelladurai és Saleh (1980) rávilágítanak az iskola konstruktív szerepére mint sajátos környezeti tényezőre a tehetséggondozás eredményességének vonatkozásában.

A külső tényezők hatásrendszere

Az életmód magában foglalja azokat a körülményeket, amelyek között élünk, és azokat a szokásokat, azt az életstílust, melyek jellemeznék bennünket. Az életmód elkülönülhet egészséget támogató, illetve károsító variánsra.

Az egészségre káros magatartási faktorok közül kiemelhetők az egészségtelen táplálkozási szokások, valamint a dohányzás, az alkohol és a kábítószer-fogyasztás mint rizikó-magatartásformák. A nevelés és a személyiségfejlesztés komoly szerepet játszik a fiatalok egészségtudatos magatartásának konstruktív irányú változásában (Nagy L.-né, 2019).

A sportolók teljesítményoptimumának elérésében komoly befolyásoló tényező a létesítményi háttér minőségi megléte. „A sport infrastruktúrája szűkebb értelemben az a mesterséges környezet, ahol a sportra való felkészülés, edzés és versenyzés folyik. Tágabb értelemben magába foglalja a sportlétesítmények igénybevételéhez és működtetéséhez szükséges műszaki létesítményeket is. A sportinfrastruktúra fejlesztésének fontossága a sport növekvő népszerűségéből és hozzá az optimális sportolási feltételek megteremtésének igényéből adódik” (www.jgy.pk.hu/2013).

Az Ajax labdarúgó-akadémiájának valóságos és szimbolikus központja a klubház közössége, mely a klub egyik legfontosabb létesítménye. Ebben a komplexumban található minden olyan helyiség (öltözők, irodák, edzőtermek, osztálytermek, kávézó), ahol az alkalmazottak, a szülők, a barátok és a szurkolók találkozhatnak és beszélgethetnek (Larsen et al., 2020).

A felnőtt hivatásos labdarúgók tekintetében sportmenedzserek segítik a játékosok karrierjének a kiteljesedését. Ez a jelenség teljesen elfogadott, és a rendszer elválaszthatatlan része, hiszen a bevált, sikeres sportolók életében a gazdasági tényezők is nagy jelentőséggel bírnak. Azonban a vélemények megoszlanak azon a téren, hogy milyen korban kezdődjön el egy fiatal labdarúgó karrierjének a tervezése menedzserek bevonásával.

Cél

Jelen tanulmány célja a labdarúgó-tehetség gondozás sikerességét meghatározó külső tényezők segítségével bemutatni, hogy a magyarországi edzők, szülők és sportolók milyen különbségeket és hasonlóságokat fogalmaznak meg a fiatal labdarúgó-tehetségek kibontakoztatását befolyásoló külső faktorok tekintetében. Számos vizsgálat eredményét elemezve és a megszerzett tapasztalatainkra hagyatkozva úgy gondoltuk, hogy az edző tevékenységével kapcsolatos elvárások kiemelt jelentőségűek lesznek, valamint az edzők, a szülők és a sportolók között kimutatható különbségeket találunk.

Módszerek

Mintaválasztás

A vizsgálatba Magyarország hét kiemelt labdarúgó-akadémiáját vontuk be (1. táblázat). A kutatás során négy különböző korosztály játékosait (u-15, u-16, u-17, u-19), a négy korosztályt képviselő utánpótláskorú labdarúgók szüleit és a velük foglalkozó edzőket (veze-tőedzők, asszisztensedzők, erőnléti edzők, videóelemzők, kapusedzők) szólítottunk meg. Az adatfelvétel időpontjában nem minden akadémiánál volt korosztályonként mind az öt munkakör betöltve. Így 79 edző, 449 labdarúgó és 317 szülő élt a válaszadás lehetőségével. Az adatfelvétel 2019 tavaszán hétköznapokon, a délutáni edzések előtt történt a felkészü-lési, illetve a versenydőszakban, a szülők otthon töltötték ki a kérdőívet. Az adatfelvételi helyszíneken az intézményeket irányító testület jóváhagyta a kutatáshoz tartozó etikai és módszertani tényezőket. A 18 év alatti gyerekek szülei írásban járultak hozzá a vizsgálatban való részvételhez, míg a már nagykorú sportolók maguk írták alá a beleegyező nyilatkozatot.

Edző	Szülő	Sportoló				Összes
		U-15	U-16	U-17	U-19	
79	317	108	121	107	113	845

1. táblázat: A kutatásban felmért személyek elemszáma és a játékosok megoszlása korosztályok szerint (N = 845) Forrás: saját szerkesztés

Adatfelvétel

A vizsgálat során a kérdőív módszerét alkalmaztuk. Az írásbeli kikérdezés arra irányult, hogy mely külső tényezők (szakmai, család, iskola) bírnak befolyásoló erővel a fiatal labdarúgók tehetségének fejlesztésére, kibontakoztatására és bevalására.

A kérdőív zárt jellegű kérdéseket tartalmazott. Az edzőknek 1-től 4-ig terjedő attitűd-skálán kellett meghatározni, hogy mennyire értenek egyet az adott kijelentéssel: az 1-es érték jelentette a kérdéssel vagy meghatározással való teljes egyet nem értést, az 4-es érték pedig a kijelentéssel való teljes egyetértést.

Adatelemzés

A minta jellemzéséhez leíró statisztikát, a csoportok közötti különbségek bemutatásához varianciaanalízist alkalmaztunk. Szignifikanciaszintnek a társadalomtudományokban leggyakrabban alkalmazott 5%-os hibahatárt vettük alapul. A kérdőív adatainak elemzéséhez az SPSS 25.0 statisztikai programot alkalmaztuk

Eredmények

Az edzőkhöz köthető tényezőket elemezve megállapítható (2. táblázat), hogy az edzők, a szülők és a sportolók az edző motivációs bázisát, hozzáállását ($M = 3,68 \pm 0,51$), az edző szakmai tudását ($M = 3,67 \pm 0,52$) és a szakmai stáb felkészültségét ($M = 3,66 \pm 0,52$) értékelték a legmagasabb pontszámmal, legkevésbé fontos tényezőként az edző műveltsége, kulturáltsága állítást ($M = 3,17 \pm 0,72$) jelölték meg.

A szakmai stáb felkészültségét kivéve minden esetben találtunk statisztikailag kimutatható különbséget a csoportok között. A sportolók szignifikánsan alacsonyabb értékekkel jellemezték az edző motivációs bázisát, hozzáállását ($F = 18,125$; $p = 0,000$), az edző pedagógiai felkészültségét ($F = 40,167$; $p = 0,000$), az edző pszichológiai felkészültségét ($F = 32,236$; $p = 0,000$), az edző erkölcsi magatartását ($F = 47,680$; $p = 0,000$) a másik két almintához viszonyítva. A szülők az edző szakmai tudását ($F = 11,701$; $p = 0,000$) az edzőkkel és a sportolókkal szemben, az edző módszertani tudását ($F = 19,571$; $p = 0,000$), az edző műveltségét, kulturáltságát ($F = 6,426$; $p = 0,002$) a sportolókkal szemben jellemezték magasabb pontszámmal, a csapattársak teljesítményének ($F = 4,911$; $p = 0,008$) pedig a sportolók tulajdonítottak nagyobb jelentőséget a szülők véleményével összevetve.

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M \pm SD (n = 845)	M \pm SD (n = 79)	M \pm SD (n = 317)	M \pm SD (n = 449)		
Az edző motivációs bázisa, hozzáállása [*]	3,68 \pm 0,51	3,75 \pm 0,46 ^c	3,80 \pm 0,40 ^c	3,58 \pm 0,56 ^{ab}	18,125	0,000
Az edző szakmai tudása [*]	3,67 \pm 0,52	3,59 \pm 0,54 ^b	3,78 \pm 0,44 ^{ac}	3,61 \pm 0,56 ^b	11,701	0,000
A szakmai stáb felkészültsége (erőnléti edző, rehabilitációt irányító személy, sportorvos, dietetikus)	3,66 \pm 0,52	3,72 \pm 0,45	3,70 \pm 0,49	3,62 \pm 0,55	2,749	0,065
Az edző módszertani tudása [*]	3,61 \pm 0,53	3,62 \pm 0,53	3,75 \pm 0,46 ^c	3,51 \pm 0,56 ^b	19,571	0,000
Az edző pedagógiai felkészültsége [*]	3,56 \pm 0,60	3,75 \pm 0,46 ^c	3,74 \pm 0,47 ^c	3,39 \pm 0,66 ^{ab}	40,167	0,000
Az edző pszichológiai felkészültsége [*]	3,47 \pm 0,61	3,61 \pm 0,54 ^c	3,65 \pm 0,51 ^c	3,31 \pm 0,65 ^{ab}	32,236	0,000
Az edző erkölcsi magatartása [*]	3,45 \pm 0,64	3,81 \pm 0,39 ^c	3,63 \pm 0,52 ^c	3,27 \pm 0,69 ^{ab}	47,680	0,000
A csapattársak teljesítménye [*]	3,36 \pm 0,63	3,29 \pm 0,60	3,28 \pm 0,63 ^c	3,42 \pm 0,62 ^b	4,911	0,008
Az edző műveltsége, kulturáltsága [*]	3,17 \pm 0,72	3,24 \pm 0,64	3,26 \pm 0,63 ^c	3,08 \pm 0,79 ^b	6,426	0,002

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között $^*(p < 0,05)$

2. táblázat: Edzőkhöz köthető tényezők

A családhoz és az iskolához köthető tényezők eredményei szerint (3. táblázat) a csoportok kiemelt jelentőséget tulajdonítottak a család pszichés (M=3,55 \pm 0,61) és erkölcsi támogatásának (M = 3,55 \pm 0,60), viszont alacsony pontszámmal jellemezték a család kulturális és műveltségi támogatására vonatkozó állítást (M = 2,40 \pm 0,85).

A csoportok között statisztikailag kimutatható különbséget öt esetben találtunk. A szülők szignifikánsan magasabb értékekkel jellemezték a képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredményt (F = 38,096; p = 0,000), az iskolai tanulmányi eredményt (F = 22,396; p = 0,000), mint az edzők és a sportolók, valamint a család erkölcsi (F = 11,306; p = 0,000), kulturális és műveltségi támogatását (F = 4,393; p = 0,013) a sportolókkal szemben. Az edzők a család anyagi támogatását (F = 31,322; p = 0,000) kevésbé fontosnak gondolták, mint a szülők és a sportolók, a sportolók pedig a szülők véleményéhez viszonyítva tartották ugyanezt kevésbé fontosnak.

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M \pm SD (n = 1125)	M \pm SD (n = 100)	M \pm SD (n = 411)	M \pm SD (n = 614)		
Család pszichés támogatása	3,55 \pm 0,61	3,52 \pm 0,59	3,58 \pm 0,58	3,54 \pm 0,63	0,552	0,546
Család erkölcsi támogatása [*]	3,55 \pm 0,60	3,56 \pm 0,57	3,67 \pm 0,53 ^c	3,46 \pm 0,64 ^b	11,306	0,000
Képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény [*]	2,76 \pm 0,77	2,49 \pm 0,65 ^b	3,05 \pm 0,73 ^{ac}	2,61 \pm 0,77 ^b	38,096	0,000
Család anyagi támogatása [*]	2,74 \pm 0,83	2,16 \pm 0,66 ^{bc}	2,88 \pm 0,80 ^{ac}	2,74 \pm 0,83 ^{ab}	31,322	0,000
Iskolai tanulmányi eredmény [*]	2,62 \pm 0,79	2,35 \pm 0,68 ^b	2,85 \pm 0,75 ^{ac}	2,51 \pm 0,79 ^b	22,396	0,000
Család kulturális és műveltségi támogatása [*]	2,40 \pm 0,85	2,42 \pm 0,65	2,51 \pm 0,75 ^c	2,32 \pm 0,94 ^b	4,393	0,013

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között. ^{*}($p < 0,05$),

3. táblázat: Családi és iskolai tényezők

Az „egyéb külső tényezők” kérdéskör vizsgálata során elmondható (4. táblázat), hogy a vizsgálatban részt vevő személyek kiemelt jelentőséget tulajdonítottak az életvitel (M = 3,59 \pm 0,60) és az inspiráló, támogató környezet a klubnál (M = 3,48 \pm 0,59) állításoknak, míg legkevésbé instruáló tényezőként a menedzser szerepére (M = 2,59 \pm 0,87) tekintettek.

Szignifikáns különbség három esetben mutatható ki a csoportok között. A sportolók az életvitelt (F = 12,596; p = 0,000) a másik két csoporthoz viszonyítva, a létesítményi háttérrel, tárgyi és eszközfeltételeket (F = 11,461; p = 0,000) pedig a szülők véleményével összevetve értékelték alacsonyabb pontszámmal. Az edzők a menedzser szerepe (F = 6,645; p = 0,001) állítást kevésbé jelentős tényezőnek gondolták, mint a szülők és a sportolók.

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M \pm SD (n = 1125)	M \pm SD (n = 100)	M \pm SD (n = 411)	M \pm SD (n = 614)		
Életvitel [*]	3,59 \pm 0,60	3,71 \pm 0,48 ^c	3,70 \pm 0,51 ^c	3,49 \pm 0,66 ^{ab}	12,596	0,000
Inspiráló, támogató környezet a klubnál	3,48 \pm 0,59	3,57 \pm 0,54	3,52 \pm 0,55	3,44 \pm 0,62	2,868	0,057
Létesítményi háttér, tárgyi és eszközfeltételek [*]	3,16 \pm 0,70	3,15 \pm 0,72	3,30 \pm 0,64 ^c	3,06 \pm 0,72 ^b	11,461	0,000
A menedzser szerepe [*]	2,59 \pm 0,87	2,25 \pm 0,86 ^{bc}	2,60 \pm 0,83 ^a	2,64 \pm 0,88 ^a	6,645	0,001

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között ^{*}($p < 0,05$)

4. táblázat: Egyéb külső tényezők

Megbeszélés

A kapott eredmények alapján megállapítható, hogy az edzők, a szülők és a sportolók hasonló és különböző véleményeket egyaránt megfogalmaznak a fiatal labdarúgó-tehetségek utánpótláskorból élsportba való átmenetét segítő környezet tekintetében. Elmondható, hogy statisztikailag kimutatható különbség tizenhat tényező esetében mutatkozott meg a három csoport összehasonlítása során.

Lindner és Kerr (2001) szerint a tehetséggondozás eredményességére a külső környezeti tényezők is hatással vannak. Larsen és munkatársai (2020) az ATDE-modell felhasználásával elemezték a holland Ajax Amszterdammak, a világ legsikeresebb utánpótlásnevelő labdarúgóklubjának szervezeti kultúráját. Vizsgálatuk eredményeként megállapították, hogy a labdarúgóképzés során az egyén hosszú távú fejlesztése áll a középpontban, melynek fontos eleme a sportszakmai koncepció, az iskola, a család és a környezet különböző komponenseinek együttműködése.

A tehetségek bevalását befolyásoló edzőkhöz köthető tényezők közül az edző motivációs bázisát, hozzáállását emelték ki a válaszadók. Ebből az állításból következtethet, hogy az edzőkre kulcsfontosságú szerep hárul a fiatal labdarúgók feladat iránti elköteleződésének a megerősítésében, melyet Meylan és munkatársainak (2010) kutatási eredményei szintén alátámasztanak. A megkérdezettek magas értékkel jellemezték még az edzők szakmai tudását és a szakmai stáb felkészültségét. Említésre érdemes, hogy az edzők és a szülők nagy jelentőségűnek gondolták az edző pedagógiai felkészültségét, s ezt erősítik Kis (2004) gondolatai is, miszerint az edzői szerep nem múlhatja felül a pedagógiai szerepet. Szignifikáns különbség mutatkozott az edző pszichológiai felkészültségének vonatkozásában. Ennek az állításnak a fiatal labdarúgók tulajdonítottak a legkisebb jelentőséget, így valószínűsíthető, hogy a sportolók inkább a sportszakmai feladatokkal azonosítják az edzői szerepet. Varga és munkatársai (2018) vizsgálatának elemzése hasonló véleményt tükröz, ugyanis a magyar akadémiákon dolgozó edzők eredmény-központúsága minden más tényezőt felülmúlt.

A családi és iskolai tényezőket elemezve az edzők, szülők, sportolók mintájában egyaránt magas értékeket kapott a család erkölcsi és pszichés támogatása, ami azt mutatja, hogy a családi háttér – mint első szocializációs színtér – figyelembevétele fontos tényező a tehetséggondozás folyamatában, amit Kay (2004) kutatási eredményei is alátámasztanak. Szignifikáns eltérés mutatkozott mindkét tanulmányi eredmény jelentőségében. A kapott eredmény arra mutat rá, hogy a szülők számára fontosabb az iskolai tanulmányok teljesítése, mint a fiatal labdarúgókkal foglalkozó edzőknek. Ezt bizonyítja Rábai (2020) elemzése is, mely szerint az utánpótláskorú labdarúgók lesújtó véleménnyel voltak azzal kapcsolatban, hogy edzőik mennyire kíváncsiak a tanulmányi eredményeikre.

Az „egyéb külső tényezők”-et vizsgálva elmondható, hogy a fiatalok életvitelére komoly tényezőként tekintenek a válaszdók, ezáltal feltételezhető, hogy a vizsgált személyek a sporttáplálkozás, a pihenés vagy a káros szenvedélyek sporttevékenységre kifejtett hatásairól bizonyos szintű ismeretekkel rendelkeznek. Mikulán és munkatársai (2010) kutatási eredményeik elemzése során azt állapították meg, hogy az aktív sportolók szignifikánsan kevesebbet dohányoznak és kevésbé fogyasztanak alkoholt, mint a nem sportoló személyek. Az edzők statisztikailag kimutathatóan kisebb jelentőséget tulajdonítanak a menedzser szerepének, mint a szülők és a sportolók. A kutatás rávilágított arra, hogy az adottságok mellett a külső környezeti tényezőket érdemes komplexen tervezni, és a szülők, edzők és játékokok között elengedhetetlen a folyamatos együttműködés. Ezt érdemes a gyakorlatban hangsúlyozni, a sportszervezetek ez irányú tevékenységeit szakmailag és pedagógiailag támogatni. Egyértelmű, hogy további kutatások szükségesek a sporttehetség-gondozás külső környezeti lehetőségeinek és feladatainak feltárására és alkalmazására.

Felhasznált szakirodalom

- Aalberg, R. R., Saether, S. A. (2016): The Talent Development Environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review*, **25**: 3-4, 159–182.
<https://doi.org/10.1515/ssr-2016-0009>
- Baker, J., Horton, S. (2004). A review of primary and secondary influences on sport expertise. *High Ability Studies*, 15(2), 211–228
<https://doi.org/10.1080/1359813042000314781>
- Biróné, Nagy E. (szerk.) (2004) Sportpedagógia. Kézikönyv a testnevelés és sport pedagógiai kérdéseinek tanulmányozásához. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.
- Biróné, Nagy E. (szerk.) (2011) Sportpedagógia. Dialóg Campus Kiadó, Pécs. [Kézirat.]
- Bloom, B. S. (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine.
- Bognár J., Trzaskoma-Bicsérdy G., Révész L., Géczy G. (2006) A szülők szerepe a sporttehetség-gondozásban. *Kalokagathia*, 44, 1–2. 86–95.
- Bognár, J., Trzaskoma-Bicsérdy, G., Révész, L. (2009). Az élsport, sporttehetség, tehetség-gondozás. In: Szatmári Zoltán (szerk.) *Sport, életmód, egészség*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 711–733.
- Bognár, J. Csáki, I. (2020) Kiemelt akadémiai rendszer labdarúgóinak véleménye a sportágválasztásról, sikerességről és az edzői szerepekről. *Magyar Pedagógia* 120:3, 229–246.
- Budavári Á. (2007). *Sportpszichológia*. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest.

- Chelladurai, P., Saleh, S. D. (1980) Dimensions of Leader Behavior in Sports: Development of a Leadership Scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34–45.
<https://doi.org/10.1123/jsp.2.1.34>
- Coté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, 13(4). 395–417. <https://doi.org/10.1123/tsp.13.4.395>
- Csányi, T., Révész, L. (2015). A testnevelés tanításának didaktikai alapjai. Középpontban a tanulás. Magyar Diáksport Szövetség. Budapest.
- Csikszentmihályi, M., Rathunde, K., Whalen, S. (2010) Tehetséges gyerekek – Flow az iskolában. Nyitott könyvműhely, Budapest.
- Gangsø, K., Aspvik, N. P., Mehus, I., Høigaard, R., & Sæther, S. A. (2021). Talent Development Environments in Football: Comparing the Top-Five and Bottom-Five-Ranked Football Academies in Norway. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 18(3),1321. <https://doi.org/10.3390/ijerph18031321>
- Genevois, C. (2011). The role of parents in the training of beginner tennis players. *Coaching & Sport Science Review*, 40.632–636.
- Gesbert, V., Crettaz von Roten, F., & Hauw, D. (2021). Reviewing the role of the environment in the talent development of a professional soccer.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0246823>
- Géczi, G. (2014). Az edzőképzés helyzete a felsőoktatásban a sportágak önállósodási törekvéseinek tükrében. In Petridisz Leonidasz (szerk.) *A felsőoktatás szerepe a sportban, élsportban és az olimpiai mozgalomban, különös tekintettel a társasági adóból (TAO) támogatott sportágak helyzetére és a támogatások hasznosítására*. Konferencia tanulmánykötet. Debrecen; Debreceni Egyetem Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar.
- Gombocz, J. (2008). Sportolók nevelése. A pedagógia és a sportpedagógia alapkérdései. ÖTM, Budapest.
- Henriksen, K. (2010). *The Ecology of Talent Development in Sport. A Multiple Case Study of Successful Athletic Talent Development Environments in Scandinavia*. Institute of Sports Science and Clinical Biomechanics, Faculty of Health Sciences, University of Southern Denmark.
- Jowett, S., Cockerill, I. M. (2003) Olympic medallists' perspective of the athlete-coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*. 4., 313–331.
[https://doi.org/10.1016/S1469-0292\(02\)00011-0](https://doi.org/10.1016/S1469-0292(02)00011-0)
- Kay, T. (2004) The family factor in sport: A review of family factors affecting sports participation. *Driving up participation: The challenge for sport*.
- Kis, J. (2004) *A testnevelés és sporttudomány pedagógiai alapjai*. Fitness Kft., Budapest

- Kiss, Z., Fózser-Selmeci, B., Csáki, I., Bognár, J. (2015) Bentlakó labdarúgó-korosztályok pszichés-mentális jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 4, 331–347.
<https://doi.org/10.1556/0406.16.2015.4.2>
- Kiss Z., Csáki I., Bognár J. (2019) Magyar és határon túli bentlakásos labdarúgó akadémia sajátosságai az edző szerepe és jellemzői tekintetében. *Különleges Bánásmód*, 5 (2). 7–18.
<https://doi.org/10.18458/KB.2019.2.7>
- Kiss, Z., Csáki, I. Bognár, J. (2021) A fiatal labdarúgók személyiségét és pályafutását befolyásoló tényezők vizsgálata a szülők és az edzők véleményének tükrében. In: K. Nagy, E. és Zagyváné Szűcs., Ida. (szerk.) *Kihívások és megoldások a XXI. század pedagógiájában*. Eger, Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottsága, 221–230. <https://doi.org/10.46403/Kihivasokesmegoldasok.2021.221>
- Kozéki B. (1987): *Moralitás, jellemfejlesztés*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Larsen, C. H., Alfermann, D., Christensen, M. K. (2012). Psychosocial Skills in a Youth Soccer Academy: A Holistic Ecological Perspective. *Sport Science Review*, 21: 3-4, 51–74.
<https://doi.org/10.2478/v10237-012-0010-x>
- Larsen, C. H., Storm, L. K., Saether, S. A., Pyrdol, N., Henriksen, K. (2020) A world class academy in professional football: The case of Ajax Amsterdam. *Scandinavian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 6. 33–43. <https://doi.org/10.7146/sjsep.v2i0.119746>
- Lindner, K. J.; Kerr, J. (2001). Predictability of sport participation motivation from metamotivational dominances and orientations. *Personality and Individual Differences*, 30, 759–773. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00068-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00068-4)
- Martindale, R. J. J., Collins, D., & Abraham, A. (2007). Effective talent development: the elite coach perspective in UK sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 19(2), 187–206. <http://doi.org/10.1080/10413200701188944>
- Meylan, C., Cronin, J., Oliver, J., & Hughes, M. (2010): Talent Identification in Soccer: The role of maturity Status on physical, physiological and technical characteristics. *International Journal of Sport Science and Coaching*, 5: 4. 571–592.
<https://doi.org/10.1260/1747-9541.5.4.571>
- Mikulán, R., Keresztes, N., Pikó, B., (2010). A sport mint védőfaktor: fizikai aktivitás, egészség, káros szenvedélyek. In: Pikó B. (szerk.), *Védőfaktorok nyomában*. (115–130) Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Nagy, L.-né (2019). A neveléstudomány és az egészségfejlesztés kapcsolata. In: Feith, H., J., Falus, A. (szerk.). *Egészségfejlesztés és nevelés*. Budapest, Akadémiai Kiadó Zrt., 52–59.
- Mizsér, A. (2018). *Sportháromság*. Mediabook Kiadó, Budapest.

- Nikander, J. A. O., Ronkainen, N. J., Korhonen, N., Saarinen, M., & Ryba, T. V. (2022). From Athletic Talent Development to Dual Career Development? A Case Study in a Finnish High Performance Sports Environment. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 20(3), 245–262. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1854822>
- Révész, L. (2023). *A sporttehetség-gondozás elmélete és gyakorlata*. Krea-Fitt Kft., Budapest.
- Stöckert, K.-né. (1999). *Személyiséglélektan nevelőknek*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.
- Szemes, Á., Víg, P., Géczi, G., Patócs, Á., Sipos, K., Tóth, L. (2017). Különböző életkorú élvonalbeli birkózók észlelt motivációs környezetének és külső-belső motivációs tényezőinek összehasonlító vizsgálata. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 18. 1 (69), 37–43.
- Varga, D. (2017) Képből a gyermekképp: Labdarúgó edzők nézetei a mester és utánpótláskorú tanítványai kapcsolatáról. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 71, 46–51.
- Varga, D., Kovács, E., Gombocz, J. (2018). Edzők gyermekfelfogása a magyarországi labdarúgó akadémiaikon. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 73, 44–50.
- Vincze G., Bognár J., Csáki I., Géczi G. (2011): A labdarúgás szakmai elitje a sportág helyzetéről, fejlődési lehetőségeiről. *Kalokagathia*, 49:2-4, 277–288.
- Williams, A. M., Franks A. (1998) Talent identification in soccer. *Sport, Exer Inj*, 4: 159–165.
- Wolfenden, L. E., Holt, N. L. (2005). Talent development in elite junior tennis: Perception of players, parents, and coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17, 108–126. <https://doi.org/10.1080/10413200590932416>
- Ziya M J, Ramzaninejad R, Goharrostami H R. Investigating Talent Development Environment in Football: Application of Athlete Talent Development Environment Model. *Mudiriyyat-i manābi'-i insānī dar varzish (Human Resource Management in Sport)*. 2022; 9(1):63–84. (www.jgypk.hu/2013).

Levelező szerző:
Kiss Zoltán
kiss.zoltan@pfla.hu

